

THÀNH TỰU

KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ QUẢNG BÌNH

QUA 20 NĂM ĐỔI MỚI (1989 - 2009)

ThS. NGUYỄN DUY TÂN

(Tiếp theo số tạp san số 1-2010)

IV. NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG SẢN PHẨM

4.1. Tiêu chuẩn đo lường chất lượng

Hoạt động tiêu chuẩn hoá quản lý đo lường và chất lượng sản phẩm hàng hoá (gọi là quản lý kỹ thuật) là một bộ phận của công tác quản lý khoa học và công nghệ, gắn liền với hoạt động kinh tế - xã hội, đời sống hàng ngày của nhân dân. Hoạt động TC-ĐL-CL thời gian 1990 - 2009 đã và đang hoà nhập với công cuộc đổi mới về phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh, đã có những đóng góp tích cực vào việc ổn định và nâng cao chất lượng sản phẩm hàng hoá, chống hàng giả, đảm bảo đo lường, bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng.

Công tác phổ biến áp dụng tiêu chuẩn và triển khai thực hiện pháp lệnh đo lường và pháp lệnh chất lượng hàng hoá.

Việc Nhà nước công bố hai pháp lệnh: Pháp lệnh đo lường, pháp lệnh chất lượng hàng hoá và các Nghị định 115/HĐBT; 327/HĐBT và 140/HĐBT là hệ thống văn bản pháp luật khẳng định về hoạt động TC-ĐL-CL trong sự nghiệp đổi mới của đất nước, quy định rõ quan hệ hữu cơ giữa cơ sở sản xuất - Nhà nước - người tiêu dùng. Thông qua hoạt động nghiệp vụ và các phương tiện thông tin đại chúng, các pháp lệnh và Nghị định nêu trên đã được phổ biến đến các huyện, thị xã, các cơ sở sản xuất kinh doanh... Nội dung 2 pháp lệnh đã và đang thâm nhập vào đời sống xã hội. Công tác phổ

biến và áp dụng tiêu chuẩn Việt Nam (TCVN), quy trình, quy phạm, các quy định về mức chất lượng hàng hoá được cơ quan TC-ĐL-CL tỉnh triển khai thường xuyên bằng nhiều hình thức khác nhau. Các cơ sở sản xuất kinh doanh trong tỉnh đã có nhiều cố gắng trong việc áp dụng TCVN nhất là đối với các sản phẩm chủ yếu như: xi măng, gạch, ngói, bia, nước giải khát, hàng đông lạnh xuất khẩu, phân bón vi sinh, thuốc bảo vệ thực vật, giống cây trồng. Đã phổ biến và áp dụng hơn 350 tiêu chuẩn các loại. Nhờ vậy, một số sản phẩm có chất lượng tương đối ổn định, người tiêu dùng chấp nhận, sản phẩm tiêu thụ rộng rãi trong và ngoài tỉnh.

Về công tác quản lý đo lường:

Được sự quan tâm hỗ trợ của Bộ Khoa học và Công nghệ cũng như Tổng cục TC-ĐL-CL và các ngành có liên quan, cơ sở vật chất kỹ thuật, máy móc thiết bị, phương tiện đo lường, cán bộ kiểm định đã được quan tâm đầu tư, đào tạo đáp ứng được nhu cầu công tác kiểm định Nhà nước (KĐNN) tại địa phương. Đến nay Nhà nước đã có Quyết định công nhận khả năng kiểm định Nhà nước cho cơ quan TC-ĐL-CL tỉnh đối với các phương tiện đo như: các loại cân và bộ quả cân thông dụng, cân kỹ thuật, cân phân tích, bộ quả cân chuẩn, bộ quả cân vàng, chuẩn khối lượng hạng IV, cốc-ca-bình đong các loại, cột đo nhiên liệu, xitec ô tô, bể trụ nằm ngang, áp kế các loại, van an toàn, thước đo độ dài thương nghiệp, công tơ điện 1 pha, 3 pha, huyết áp kế các loại và đồng hồ đo thể tích nước lạnh...

Riêng việc kiểm định công tơ điện, ngoài cơ quan TC-ĐL-CL tỉnh, Điện lực Quảng Bình cũng được Tổng cục TC-ĐL-CL ủy quyền kiểm định Nhà nước đối với công tơ điện 1 pha và công tơ điện 3 pha.

Thời gian qua, tại địa phương đã KĐNN được 26.741 lượt PTĐ các loại chiếm khoảng 80% PTĐ cần phải kiểm định theo quy định của Nhà nước. Qua kiểm định cho thấy gần 30% số PTĐ đã được kiểm định không đạt yêu cầu về đo lường. Phần lớn phương tiện đo sai hỏng do người sử dụng không thực hiện đúng quy trình kỹ thuật về bảo quản và sử dụng, sử dụng PTĐ quá chu kỳ kiểm định... Một số PTĐ khác do người sử dụng cố tình làm sai để thu lợi bất chính. Nhờ được tăng cường cơ sở vật chất kỹ thuật, nên số lượng PTĐ được KĐNN đã tăng lên đáng kể. Năm 1990, số PTĐ được KĐNN là 100 PTĐ các loại thì năm 1995 số PTĐ được KĐNN là 10.280 PTĐ các loại. Riêng năm 2009 đó kiểm định và hiệu chuẩn 12.642 phương tiện đo các loại, trên các lĩnh vực như: Khối lượng, dung tích, áp suất, điện, taximet...

Qua công tác thanh tra về đo lường cho thấy đa phần các doanh nghiệp Nhà nước chấp hành tốt pháp lệnh đo lường nhưng vẫn còn một vài đơn vị chưa chấp hành nghiêm túc. Qua thanh tra và xử lý về vi phạm pháp lệnh đo lường Chi cục đã tiến hành xử phạt hơn 200 cơ sở, thu nộp vào ngân sách Nhà nước hàng chục triệu đồng, lập Hội đồng huỷ trên 500 PTĐ các loại (gồm cân treo, cốc ca bình đong) không đạt yêu cầu theo quy định. Tình hình vi phạm pháp lệnh đo lường và các quy trình khác ngày càng giảm. Nếu năm 1992 số cơ sở vi phạm khi được thanh tra chiếm khoảng 60% thì năm 1995 chỉ còn chiếm 15%, trong đó phần lớn là các hộ kinh doanh tư nhân nhỏ.

Về công tác trọng tài, giải quyết tranh chấp đo lường:

Thời gian qua Chi cục TC-ĐL-CL đã tiến hành giám định, làm trọng tài giải quyết tranh chấp gần 100 vụ, điển hình có một số vụ việc như sau : Vụ tranh chấp giao nhận xăng dầu giữa Công ty Vật tư tổng hợp Quảng Bình và Công ty Xăng dầu Nghệ Tĩnh. Vụ giám định lô hàng thuốc bảo vệ thực vật

Bassa-50EC gồm 6311,6kg do Công ty Bảo vệ thực vật Hà Nội giao cho Công ty Bảo vệ thực vật Quảng Bình thiếu 130,4kg buộc phải bồi hoàn theo quy định. Vụ thanh tra, kiểm tra đồng hồ đo đếm điện năng theo Quyết định của UBND tỉnh tại Điện lực Quảng Bình năm 1990. Thông qua kết quả kiểm tra, đã giúp lãnh đạo Điện lực Quảng Bình ổn định lại tổ chức, đào tạo cán bộ, trang bị bổ sung máy móc thiết bị, chuẩn, đơn vị đo lường... và được Nhà nước ủy quyền KĐNN, do đó hiện nay đã đảm bảo yêu cầu kiểm định công cơ điện theo quy trình của Nhà nước, phục vụ tốt người tiêu dùng. Vụ phà Quán Hàu sử dụng cân sai hỏng để xác định tải trọng xe qua phà, làm cơ sở cho việc xử phạt quá tải... Từ năm 1993 đến hết sử dụng phà Gianh, Quán Hàu cũng đã thực hiện nghiêm chỉnh chế độ KĐNN định kỳ. Thực hiện tốt công tác quản lý Nhà nước về đo lường tại địa phương, đã góp phần đảm bảo tính công bằng xã hội, bảo vệ lợi ích của Nhà nước và người tiêu dùng, đảm bảo an toàn lao động, bảo vệ sức khỏe và môi trường, góp phần thúc đẩy sản xuất kinh doanh phát triển.

Về công tác quản lý chất lượng sản phẩm hàng hoá:

Đăng ký chất lượng (ĐKCL) sản phẩm hàng hoá là cơ sở pháp lý là một trong những biện pháp giúp các cơ quan Nhà nước quản lý chất lượng hàng hoá có hiệu quả, đồng thời cũng là một trong những biện pháp nhằm ngăn chặn hàng giả, hàng kém chất lượng và nâng cao trách nhiệm của các nhà sản xuất đối với người tiêu dùng. Từ năm 1990 đến năm 1995 Chi cục TC-ĐL-CL đã tiến hành thẩm định, xét duyệt, cấp ĐKCL và nhãn sản xuất cho gần 500 lượt sản phẩm các loại thuộc diện bắt buộc, kịp thời đáp ứng tốt việc sản xuất, kinh doanh và làm cơ sở pháp lý cho việc quản lý Nhà nước. Song song với công tác ĐKCL sản phẩm hàng hoá, Chi cục TC-ĐL-CL đã phối hợp với các cơ quan chức năng như: Công an, quản lý thị trường... kiểm tra, thanh tra, giám sát nhằm ngăn chặn việc sản xuất và kinh doanh hàng giả, hàng kém chất lượng để bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng và uy tín cho các nhà sản xuất, được dư luận và người tiêu dùng ủng hộ. Qua

thanh tra, kiểm tra 1030 lượt cơ sở sản xuất và lưu thông, cho thấy hơn 33% số cơ sở được thanh tra vi phạm các quy định của Nhà nước như không ĐKCL và nhãn sản phẩm, chất lượng không đạt yêu cầu theo đăng ký hoặc dưới mức tối thiểu cho phép, giả nhãn sản phẩm, kinh doanh hàng giả, hàng kém chất lượng... Các đơn vị cơ sở vi phạm quy định Nhà nước về chất lượng sản phẩm hàng hoá đã được xử lý theo đúng quy định của pháp luật.

Nhờ tăng cường hoạt động thanh tra, giám sát nên số lượng hàng giả, hàng kém chất lượng trong lưu thông đã giảm rõ rệt. Nếu như năm 1990, qua thanh tra và xử lý các hình thức vi phạm pháp lệnh chất lượng hàng hoá và Nghị định 140/HĐBT là 50/80 (chiếm 62%) cơ sở được thanh tra thì năm 1995 số cơ sở vi phạm chỉ chiếm khoảng 20% trên tổng số 168 cơ sở được thanh tra. Riêng năm 2009 đã lấy mẫu kiểm tra chất lượng sản phẩm 60 lượt cơ sở. Kiểm tra giám sát chất lượng trong lưu thông 5 cơ sở sản xuất và kinh doanh vàng bạc. Kiểm tra 6 lô hàng hóa nhập khẩu với gần 5.000 sản phẩm. Nhờ sự tác động từ gốc độ quản lý Nhà nước về chất lượng sản phẩm hàng hoá, cùng với sự nỗ lực phấn đấu của các nhà sản xuất, qua kết quả phân tích thử nghiệm cho thấy chất lượng của một số sản phẩm chủ yếu tương đối ổn định như các sản phẩm đông lạnh xuất khẩu, phân vi sinh, gạch ngói đất sét nung, xi măng, nước khoáng, bia Hà Nội... Nâng cao chất lượng sản xuất và sản phẩm đạt các tiêu chuẩn cơ sở, quốc gia và quốc tế về đo lường, chất lượng: Về tiêu chuẩn, chất lượng: Tổ chức triển khai thực hiện Nghị định 86/CP của Chính phủ về phân công trách nhiệm quản lý Nhà nước về chất lượng hàng hoá trên địa bàn. Hướng dẫn, phổ biến áp dụng tiêu chuẩn các cấp như TCVN, trong lĩnh vực đo lường và chất lượng sản phẩm cho các cơ sở sản xuất kinh doanh và các đơn vị có liên quan trên địa bàn tỉnh với hơn 200 tiêu chuẩn các loại. Khuyến cáo áp dụng các hệ thống quản lý chất lượng tiên tiến như ISO 9000; TQM; HACCAP; Giải thưởng chất lượng Việt Nam; các quan niệm mới về năng suất nhằm nâng cao chất lượng sản phẩm của địa phương. Đã cấp chứng nhận đăng ký

chất lượng cho trên 300 lượt sản phẩm các loại. Công tác kiểm tra giám sát ngăn chặn việc sản xuất kinh doanh hàng giả, hàng kém chất lượng, bảo vệ quyền lợi của người tiêu dùng và uy tín của nhà sản xuất luôn được duy trì thường xuyên. Sự phối hợp chặt chẽ giữa cơ quan quản lý TC-ĐL-CL với các ngành chức năng như Công an, tài chính, thuế, quản lý thị trường, bảo vệ... trong việc giám định, đánh giá chất lượng, góp phần quan trọng trong việc chống gian lận trong sản xuất - lưu thông - buôn bán và trong công tác quản lý tài sản Nhà nước. Công tác quản lý đo lường: Công tác kiểm định Nhà nước phương tiện đo chủ yếu tập trung vào các loại PTĐ được dùng trong mua bán, giao nhận, các PTĐ liên quan đến an toàn, bảo vệ sức khoẻ - môi trường, các phương tiện đo phục vụ giám định tư pháp. Đã kiểm định được 7.518 PTĐ các loại như xi tạc ô tô, cột đo nhiên liệu, đồng hồ điện, đồng hồ nước, cân các loại, huyết áp kế, đồng hồ đo áp suất. Qua công tác kiểm định cho thấy khoảng 10% số PTĐ được kiểm định không đạt yêu cầu về đo lường. Phần lớn các PTĐ sai hỏng do người sử dụng không thực hiện đúng quy trình kỹ thuật về bảo quản và sử dụng hoặc do sử dụng quá chu kỳ kiểm định. Một số PTĐ khác do người sử dụng cố tình làm sai để thu lợi bất chính. Đã sửa chữa hiệu chỉnh trên 15 nghìn PTĐ phục vụ công tác đảm bảo đo lường cho cơ sở. Công tác kiểm nghiệm: Đã thử nghiệm chất lượng gần 2.500 mẫu các loại; phục vụ công tác quản lý, nghiên cứu khoa học, giải quyết tranh chấp trọng tài. Công tác thử nghiệm đã góp phần quản lý tốt hơn về chất lượng sản phẩm. Phát hiện và xử lý kịp thời việc sản xuất, lưu thông buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng, tạo căn cứ khoa học cho các cơ sở sản xuất điều chỉnh quy trình, cải tiến công nghệ và các biện pháp bảo đảm ổn định chất lượng sản phẩm hàng hoá đặc biệt là các loại sản phẩm hàng hoá chủ yếu của địa phương. Nhìn chung, hoạt động TC-ĐL-CL trong thời gian qua đã đạt được những kết quả đáng kể góp phần quản lý kỹ thuật, nâng cao chất lượng sản phẩm, bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng; thúc đẩy sản xuất phát triển. Tuy vậy, hoạt động TC-ĐL-CL vẫn còn có những tồn tại

như việc quản lý Nhà nước về TC-ĐL-CL chưa được thực hiện một cách sâu rộng theo lãnh thổ và theo lĩnh vực quản lý. Một số vùng trong tỉnh hoạt động quản lý chưa vươn tới, một số lĩnh vực sản phẩm hàng hoá chưa được quản lý. Trách nhiệm quản lý Nhà nước về chất lượng hàng hoá theo Nghị định 86/CP của Chính phủ đối với một số ngành, chưa được quan tâm thực hiện một cách nghiêm túc, chưa đầu tư về cơ sở vật chất cũng như nguồn nhân lực để thực hiện nhiệm vụ được phân công dẫn đến tình trạng nhiều lĩnh vực sản phẩm hàng hoá bị bỏ ngõ không được quản lý. Công tác tiêu chuẩn, đo lường, chất lượng: Trong thời gian qua, đã tổ chức hướng dẫn cho các doanh nghiệp trong toàn tỉnh xây dựng và áp dụng 240 tiêu chuẩn cơ sở, áp dụng gần 200 tiêu chuẩn các loại như: Tiêu chuẩn ngành, tiêu chuẩn Việt Nam, tiêu chuẩn nước ngoài, tiêu chuẩn Quốc tế. Tổ chức hoạt động công bố tiêu chuẩn chất lượng hàng hoá đối với 304 lượt sản phẩm hàng hoá các loại, chứng nhận và công bố sản phẩm phù hợp TCVN đối với sản phẩm xi măng do 3 đơn vị sản xuất. Triển khai áp dụng các hệ thống quản lý chất lượng tiên tiến theo tiêu chuẩn Quốc tế như ISO 9001, ISO/IEC 17025, GMP, HACCAP vào các doanh nghiệp trong tỉnh và kết quả 12 doanh nghiệp đã được chứng nhận giải thưởng chất lượng Việt Nam đã trao tặng 9 cúp và Bằng khen giải thưởng chất lượng Việt Nam cho các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh. Tiến hành kiểm tra Nhà nước về tiêu chuẩn, đo lường, chất lượng 345 lượt cơ sở, thực hiện kiểm tra, giám sát chất lượng sau công bố, đặc biệt là đối với các sản phẩm hàng hoá thiết yếu, chủ yếu của địa phương và lưu thông trên thị trường. Công tác kiểm định Nhà nước về đo lường chủ yếu tập trung vào các loại phương tiện đo được dùng trong mua bán, giao nhận, các PTĐ liên quan đến an toàn, bảo vệ sức khoẻ và môi trường, các phương tiện đo phục vụ giám định tư pháp. Trong thời gian qua đã tổ chức kiểm định được 102.928 PTĐ các loại như: Xitec ôtô, cột đo nhiên liệu, đồng hồ đo điện, nước, cân các loại, huyết áp kế, đồng hồ đo áp suất, taximet, nhiệt kế... Trong hoạt động kiểm nghiệm đã thực hiện được 57.262 mẫu thử các

loại phục vụ các hoạt động quản lý Nhà nước trên các lĩnh vực, phục vụ các hoạt động sự nghiệp, nghiên cứu khoa học và sản xuất kinh doanh trên địa bàn tỉnh... Công tác kiểm nghiệm đã góp phần quản lý tốt hơn về chất lượng sản phẩm hàng hoá, góp phần quản lý tốt hơn về chất lượng sản phẩm hàng hoá, góp phần phát hiện và xử lý kịp thời việc sản xuất buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng; Cung cấp luận cứ khoa học cho việc điều chỉnh quy trình, phối liệu cải tiến công nghệ và các biện pháp đảm bảo ổn định chất lượng sản phẩm hàng hoá, đặc biệt là các loại sản phẩm hàng hoá chủ yếu của địa phương.

Năm 2009, tổ chức triển khai áp dụng hệ thống quản lý chất lượng ISO 9001-2000 cho 26 cơ quan hành chính Nhà nước trên địa bàn theo Quyết định số 144/2006/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ và Quyết định số 1874/QĐ-UBND của UBND tỉnh như: Văn phòng UBND các huyện Lệ Thủy, Quảng Ninh, Bố Trạch, Quảng Trạch, Tuyên Hóa, Minh Hóa, Sở Xây dựng, Sở Lao động, Thương binh và xã hội, Sở Tài nguyên và Môi trường... đến nay có 7 cơ quan hành chính Nhà nước đã được cấp giấy chứng nhận, 2 đơn vị đã được đánh giá chứng nhận và chuẩn bị được cấp giấy chứng nhận.

Nhìn chung, hoạt động TC-ĐL-CL trong thời gian qua đã được những kết quả đáng kể góp phần quản lý kỹ thuật, đảm bảo nâng cao năng suất, chất lượng sản phẩm hàng hoá và hiệu quả sản xuất kinh doanh và dịch vụ, góp phần đảm bảo công bằng xã hội trong mua bán, giao nhận, thúc đẩy sản xuất kinh doanh phát triển, tăng năng lực cạnh tranh của các doanh nghiệp trên thị trường...

Tuy vậy, hoạt động TC-ĐL-CL vẫn còn một số bất cập, sự chồng chéo trong quản lý, thanh tra, kiểm tra đối với một số đối tượng sản phẩm hàng hoá, hiện tượng sản xuất lưu thông hàng giả, hàng kém chất lượng vẫn tồn tại, một số đối tượng (chủ yếu là tư nhân) sử dụng công nghệ hiện đại để lừa đảo khách hàng, thực hiện gian lận về đo lường (như lắp đặt các chip, board điện tử... trong mua bán xăng dầu).

N.D.T
(Còn tiếp)